

Fråga i mål om ansvar för misshandel om gärningsmannens uppsåt. -
Tillika fråga huruvida misshandeln kunde bedömas som ringa brott. 1
kap 2 § och 3 kap 5 § BrB.

(Jfr 1967 s 237)

Instans 1

Allmän åklagare väckte vid *Oskarshamns TR* åtal mot Claes N, född 1968, jämlikt 3 kap 5 § BrB för misshandel enligt följande gärningsbeskrivning: Claes N har d 12 juni 1994 vid 02-tiden utanför huset Södra vägen 50 i Oskarshamn tilldelat Jerry M ett slag i ansiktet och därefter knuffat honom mot en tegelvägg. Jerry M har härigenom tillfogats smärta samt två sår i huvudet.

TR:n (ordf tingsfiskalen *Nilsson*) anförde i dom d 10 okt 1994:

Domskäl.

Åklagaren har som bevisning åberopat förhör med målsäganden Jerry M och vittnesförhör med Lena M samt rättsintyg, se bilaga 2 (här utesluten; red:s anm).

Claes N har åberopat vittnesförhör med Håkan P.

Claes N har vitsordat att han och Jerry M hållit i varandra och att Jerry M fallit in i en tegelvägg och skadat sig, men bestritt ansvar på den grunden att han saknade uppsåt att skada Jerry M. - - -

Jerry M har berättat bl a: De hade haft grillfest på gården. Då denna var över och de flesta gått kom Claes N och Håkan P dit. Båda dessa var berusade i ungefär samma utsträckning som de som varit på festen och det blev lite "härjigt och dant". De satt och pratade ungefär en kvart, sedan gick han upp till sig. Lena M gick samtidigt in till sig. Han kom på att han glömt en läskflaska och gick tillbaka för att hämta denna. På gården fanns då Claes N, Håkan P och en kvinna vid namn Agneta W. Claes N och Håkan P låg på marken och brottades. Agneta W fick tag på läsk och höll denna över Claes N. Denne blev då arg och flög på Jerry M. Det hade inte varit någon spänning dem emellan tidigare. Först fick han motta ett slag uppe vid högra ögat. Det gick mycket fort och han hann inte se slaget. Det måste dock ha varit ett slag med knuten näve annars hade inte ögonbrynet spruckit. Därefter tog Claes N tag i hans jacka och snurrade iväg honom in i husväggen. Han slog i väggen med huvudet först och blev liggande. Han ådrog sig en hjärnskakning. Han var sjukskriven på grund av denna i fjorton dagar och hade känning av skadorna tre och en halv vecka efter händelsen. Det var troligen en olyckshändelse att han slog i väggen och detta kan ha berott på att Claes N tappade honom. Att han slog i väggen berodde på kraften i det svingande som Claes N utsatte honom för. Han tror inte att han höll fast i Claes N:s kläder vid något tillfälle. Han är säker på att ögonbrynet sprack innan han

Sida 783

kastades in i väggen. Han har gott minne av händelsen trots att han fick en hjärnskakning.

Claes N har närmare hörd över åtalet uppgett i huvudsak följande. Håkan P och han satt hemma hos Claes N och drack lite. Han drack ungefär 37 cl sprit och 4-5 öl. De såg att det var grillfest på gården och tänkte gå ned och prata lite. Han tyckte inte att det var stökigt där. Han började brottas på skoj med Håkan P. Det är inte ovanligt att de gör så. Han minns att Agneta W höll läsk över dem. Jerry M kom ut och trodde att de brottades på riktigt och sade åt dem att sluta. Efter att Claes N rest sig upp började han och Jerry M att slita i varandra. Det var inte direkt någon av dem som började. Efter att de slitit i varandra ungefär en halv minut ramlade de båda omkull. Jerry M slog i huvudet och blev liggande medan han själv slog axeln i väggen. Han utdelade inget slag mot Jerry M och denne måste ha fått ögonbrynsskadan vid fallet mot väggen. Håkan P stod under hela händelseförloppet på ungefär tre meters avstånd.

Åklagaren har åberopat att Claes N vid polisförhör under förundersökningen antecknats ha sagt följande. "Claes N uppgav vidare att han till slut slog eller knuffade Jerry M så att han föll mot en husvägg och slog sig."

Advokat Persson (Claes N:s offentlige försvarare; red:s anm) har åberopat att Claes N vid samma tillfälle sagt att han "erkänner misshandel av Jerry M men menar också samtidigt att det var en

olyckshändelse".

Lena M har vid vittnesförhör berättat bland annat: Hon bor granne med och är bekant med både Jerry M och Claes N. De satt nere på gården och hade allmänt roligt. Claes N och Håkan P kom till platsen och umgicks med övriga närvarande. Ungefär en halvtimme efter att dessa båda kommit lämnade hon och Jerry M gården och gick in. Hon gick sedan ut på balkongen och rökte. På gården fanns då Claes N, Håkan P och Agneta W. Claes N och Håkan P höll på och brottades då Jerry M kom ut igen. Agneta W tog en läskflaska som Jerry M hade och höll den över Claes N. Denne flög då upp och på Jerry M. Hon såg att någon, som måste varit Claes N, utförde en armrörelse, som kan ha varit ett slag men även rörelsen då Claes N tog tag i Jerry M. De båda högg tag i varandra och efter en kort stund åkte Jerry M in i väggen. Hon uppfattade det som om denne blev knuffad. Jerry M ramlade baklänges in i väggen och blev liggande. Hon ringde efter ambulans. Hon märkte direkt att Jerry M blödde kraftigt efter att denne tömat mot väggen. Hon såg inte om Jerry M blödde innan detta men kunde inte heller se dennes ansikte i det skedet. Platsen som hon iakttog det hela ifrån var 2-3 meter från händelserna. Det var skymning men det fanns en gatlykta på 4-5 meters avstånd. Var Håkan P befann sig kan hon inte svara på. Hon var inte nykter, vilket ingen av de andra heller var.

Håkan P har vid vittnesförhör berättat bland annat: Han är nära vän till Claes N. Den aktuella kvällen hade han druckit några

Sida 784

shots. Han och Claes N gick ned på gården där Jerry M och ett par kvinnor satt och pratade. Ingen av de närvarande var nykter. Han och Claes N började bråka lite på skoj. En av kvinnorna tog då och höll läsk på Claes N. Claes N reste sig upp, varefter Jerry M och denne började rycka i varandras kläder. Det förekom inga slag från någons sida. Håkan P såg heller ingen armrörelse som kunde uppfattas som ett slag. Han stod 2-3 meter från de bråkande och såg hela händelseförloppet. Efter ungefär 30 sekunder ramlade de två omkull och Jerry M for in i väggen. Själv trodde han att även Claes N och Jerry M bråkade på skoj. Han uppfattar det hela som en olyckshändelse.

TR:ns bedömning

Jerry M:s och Claes N:s uppgifter om vad som hänt den aktuella natten går i vissa delar starkt isär. Inte heller de två vittnen som hörts är ense om vad som har hänt. Vidare är det tveksamt hur tillförlitliga de inblandades uppgifter kan antas vara. Samtliga hörda var påverkade av alkohol vid tillfället och Jerry M drabbades dessutom av en hjärnskakning då han föll in i väggen, varför det kan ifrågasättas hur klart hans minne kan vara av vad som hände strax innan detta.

Såvitt gäller det slag mot ögat som Jerry M berättat att Claes N tilldelat honom konstaterar TR:n att den enda som vid förhandlingen sagt sig säkert ha sett detta slag är Jerry M själv. Lena M har förvisso sagt sig ha sett en armrörelse, men inte sagt sig vara säker på om detta var ett slag eller om armrörelsen skedde när Claes N tog tag i Jerry M. Vittnet Håkan P har sagt sig vara helt säker på att något slag inte utdelats under hela händelseförloppet. Det åberopade rättsintyget ger förvisso visst stöd åt Jerry M:s berättelse men det kan enligt TR:ns mening, trots skadornas placering, inte uteslutas att Jerry M fått skadan vid ögat vid fallet mot väggen. Med hänsyn till ovanstående finner TR:n det inte helt tillförlitligen styrkt att Claes N utdelat ett slag mot Jerry M:s ansikte. Åtalet skall således i denna del lämnas utan bifall.

Rörande knuffen mot väggen gör TR:n följande överväganden. Utredningen i målet ger ingen klar bild av hur det gått till då Jerry M föll in i väggen. Vad som framstår som helt klart är att det skett som en följd av att Claes N och Jerry M hållit i varandra och att Jerry M därvid på något sätt fallit omkull. Båda har vid tillfället varit berusade och det kan inte hållas för uteslutet att de varit ostadiga på benen och att det inte behövts mycket för att en av dem eller båda skulle falla omkull. Claes N:s uppgifter om att det hela varit en olyckshändelse kan inte heller sägas vara vederlagda av vare sig vittnesmålet eller Jerry M:s berättelse. Denne har till och med sagt att han ej håller det för uteslutet att det varit en olyckshändelse och att Claes N helt enkelt tappat honom. Mot bakgrund av detta kan TR:n inte finna styrkt att Claes N uppsåtligen knuffat in Jerry M i väggen. Åtalet skall därför även i denna del lämnas utan bifall.

Domslut.

Åtalet ogillas.

Sida 785

Instans 2

Åklagaren överklagade i *Göta HovR* och yrkade att HovR:n skulle döma Claes N för misshandel till fängelse.

Claes N bestred ändring.

HovR:n (hovrättsråden *Olsson* och *Stenberg* samt nämndemännen *Ingvarsson* och *Nilsson* anförde i dom d 23 maj 1995:

HovR:ns domskäl.

I HovR:n har förebragts samma bevisning som vid TR:n. Därutöver har på åklagarens begäran vittnesförhör hållits med Agneta W och Tomas K. Åklagaren har vidare åberopat ett rättsmedicinskt yttrande och ett utlåtande av rättsläkaren Henrik D daterat d 19 okt 1994.

Claes N, Jerry M, Håkan P och Lena M har uppgivit i huvudsak detsamma som vid TR:n. Lena M har inte kunnat påminna sig något slag men har förklarat att hon sannolikt kom ihåg bättre under förundersökningen, varför uppgifterna då om ett slag säkert är riktiga. Däremot anser hon inte, som det står i förundersökningen, att Claes N tryckte Jerry M mot en vägg utan att Jerry M slängdes in i väggen. Claes N föll inte omkull.

Agneta W har berättat bl a följande. Hon var troligen den som var nyktrast av gårdsfestens deltagare eftersom hon bara druckit några glas vin. De övriga var ordentligt berusade och hon höll ut en del sprit för att de inte skulle dricka mer. Håkan P var så berusad att han spydde och knappast kunde stå upp. När Håkan P och Claes N låtsasbrottades kom Jerry M fram och sade åt henne att hålla läsk på dem vilket hon gjorde. Claes N reste sig då och var "skitförbannad" men sade ingenting. Han tog nog för givet att det var Jerry M som hållt läsk och tog tag i denne medan Agneta W försökte gå emellan och förklarade att det var hon som hållt läsk. Hon fick emellertid ingen kontakt med Claes N utan denne slog till Jerry M i ansiktet. Hon såg inte riktigt vad som sedan hände men hörde en kraftig duns och såg att Jerry M hade farit in i väggen. Hon är inte säker på hur detta gick till men upplevde det som en följd av knytnävsslaget. Efteråt låg Jerry M på marken alldeles blodig och halvt medvetslös medan Claes N var mycket ångerfull och knästående vid Jerry M sade att "det var jag, jag tar på mig allt det här".

Tomas K har berättat: Han hade liksom de andra druckit en del och var "lagom" berusad. Han deltog inte i festen hela tiden eftersom han hade sin son i Lena M:s lägenhet. Han gick därför in före de andra och lade sig att sova hos sin son. Senare kom Lena M in och de gick ut på balkongen för att röka. Agneta W höll läsk på Claes N varpå denne blev mycket arg och gav sig på henne. Sedan hon sagt något om att han inte skulle slå fruntimmer angrep Claes N i stället Jerry M. De munhöggs, fäktade med armarna och tog tag i varandra. Claes N snurrade runt Jerry M och släppte honom sedan så att han åkte in i väggen. Claes N föll inte omkull.

Sedan åklagaren föredragit vad Tomas K uppgivit under ett polisförhör i oktober 1994 - nämligen att Claes N gav Jerry M ett knytnävsslag i ansiktet och kastade in honom i en vägg med huvudet före

Sida 786

så har han förklarat att det var så det gick till. Han har tillagt att när Jerry M fått knytnävsslaget i ansiktet sade han "vad fan gör du" eller något sådant varefter de tog tag i varandra, Claes N snurrade runt och släppte sedan Jerry M.

I det rättsmedicinska utlåtandet som åklagaren åberopat anføres att Jerry M företett en sårskada till höger upptill i hjässan och en sårskada omedelbart under det högra ögonbrynet med kraftig svullnad av det högra ögonbrynet, att det utifrån tillgängliga handlingar ej med säkerhet kan uteslutas att båda sårskadorna kan ha uppstått genom en sammanstötning med en vägg och/eller andra föremål, att dock skadebilden snarare talar för att skadan under det högra ögonbrynet orsakats av ett knytnävsslag än att båda skadorna uppstått genom sammanstötning med väggen.

HovR:n gör följande bedömning.

Jerry M, Agneta W och Tomas K har samstämmigt uppgett att Claes N gav Jerry M ett knytnävsslag i ansiktet. Deras berättelser vinner också ett stöd av det rättsmedicinska utlåtandet. Åtalet är härigenom styrkt såvitt avser ett slag i ansiktet.

När det gäller åtalet i övrigt är det genom Jerry M:s, Tomas K:s och Lena M:s berättelser utrett att Claes N tog tag i Jerry M, snurrade runt honom och släppte honom varvid Jerry M föll mot väggen och skadade sig. Åklagarens påstående att Claes N avsiktligt knuffade Jerry M in i väggen vinner stöd av de båda vittnesmålen. Även om det inte är styrkt att Claes N hade ett uppsåt att skada Jerry M måste han ändå ha haft anledning att räkna med en sådan följd av sitt handlande. Han skall därför dömas för uppsåtlig misshandel även i denna del.

På grund av brottets art kan annan påföljd än fängelse inte komma i fråga.- - -

HovR:ns domslut.

Med ändring av TR:ns dom dömer HovR:n Claes N enligt 3 kap 5 § BrB för misshandel till fängelse en månad.

Referenten, hovrättsrådet *Lundeholm*, var av skiljaktig mening i ansvarsfrågan och anförde: Lika med HovR:ns majoritet finner jag styrkt att Claes N tilldelat Jerry M ett knytnävsslag i ansiktet. Däremot är utredningen betydligt mera oklar när det gäller påståendet att Claes N avsiktligt slängt in Jerry M i en vägg. Det vittne som varit nyktrast har inte sett hur det gått till och övriga personer, som uppenbarligen varit rejält berusade, har enligt min mening inte lämnat sådana uppgifter att åtalet är styrkt. Det kan ha gått till så som TR:n antytt. Åtalet i den delen bör därför ogillas.

I fråga om knytnävsslaget har det utdelats som en direkt följd av att läsk hällts på Claes N. Slaget har givit upphov till en särskada över ena ögat. Några ytterligare effekter av detta slag utöver smärta framgår inte av utredningen. Jag anser omständigheterna vara sådana att gärningen kan bedömas som misshandel, ringa brott, varvid påföljden kan stanna vid ett kraftigt bötesstraff.

Sida 787

Instans 3

Claes N (offentlig försvarare advokaten Lars Persson) överklagade och yrkade i första hand att han skulle frikännas från ansvar och i andra hand att han skulle dömas för misshandel, ringa brott, till böter. Skulle inget av dessa yrkanden vinna bifall, yrkade han att han skulle dömas för misshandel till villkorlig dom och böter.

Riksåklagaren bestred ändring.

Målet avgjordes efter huvudförhandling (Riksåklagaren genom byråchefen Astrid Eklund).

HD (JustR:n *Lind*, *Lars K Beckman*, *Lars Å Beckman*, referent, *Svensson* och *Danelius*) beslöt följande dom:

Domskäl.

I likhet med HovR:n finner HD styrkt att Claes N tilldelat Jerry M ett knytnävsslag i ansiktet.

Beträffande därefter det andra ledet i händelseförloppet, knuffen mot väggen, har HovR:n inte funnit styrkt att Claes N haft direkt uppsåt att skada Jerry M. I fråga om den subjektiva täckningen av skadan har HovR:n i övrigt inte funnit styrkt annat än att Claes N måste ha haft anledning att räkna med en sådan följd av sitt handlande. Synnerliga skäl att frångå HovR:ns bevisvärdering i uppsåtsfrågan föreligger inte. Vad HovR:n funnit styrkt innefattar emellertid inte ett indirekt eller ett eventuellt uppsåt utan fastmer vad som närmast kan karakteriseras som en medveten oaktsamhet. Oavsett huruvida Claes N avsiktligt knuffat Jerry M mot väggen har han alltså i vart fall inte övertygats om att uppsåtligen ha tillfogat Jerry M kroppsskada.

På grund av det anförda skall Claes N fällas till ansvar för att ha tilldelat Jerry M ett knytnävsslag i ansiktet. Slaget orsakade ett tre cm långt sår och en svullnad kring såret, vilket syddes ihop. Skadan har i ett i målet åberopat rättsintyg bedömts ha varit av lindrig karaktär. Av utredningen framgår att samtliga närvarande vid händelsen var mer eller mindre påverkade av alkohol och att knytnävsslaget utlöstes av att en läskedryck hälldes över Claes N. Med hänsyn till den lindriga skadan och omständigheterna i övrigt kan straffvärdet inte anses vara högre än att gärningen bör kunna bedömas som ett ringa brott. Det bör föranleda ett bötesstraff.

Domslut.

Med ändring av HovR:ns dom dömer HD Claes N enligt 3 kap 5 § BrB för misshandel som är ringa till 80 dagsböter å 30 kr.

Sida 788